

## Čís. 6131.

Pachtovní smlouva o provozování kinematografické licence (nařízení ze dne 18. září 1912, čís. 191 ř. zák.), jest nicotnou a nelze z jejího porušení odvozovati nárok na náhradu škody, nýbrž lze pouze po případě žalovati na vydání toho, co bylo na základě smlouvy plněno.

Náhradní nárok podle §u 878 obč. zák. má svůj základ ve smluvním zavinení jedné strany, jež při právním jednání proti zákonné záповědi, nestihá-li zákaz jen jednu stranu, jest na obou stranách.

(Rozh. ze dne 18. června 1926, Rv II 869/25.)

Žalobce domáhal se na žalovaných náhrady škody, ježto žalovaní předčasně zrušili smlouvu, již byl žalobci přenechán provoz kina. První soud v Praze uznal žalobní nárok důvodem po právu, odvolací soud neuznal žalobního nároku důvodem po právu. Důvody: Odvolací důvod nesprávného právního posouzení věci spatřuje odvolatelka především v tom, že první soud má za to, že žalovaní jsou povinni náhradou škody. Výtka tato jest plně opodstatněna. Odvolací soud sdílí úplně názor prvního soudu, že smlouvu ze dne 1. prosince 1922 s dodatkem ze dne 28. ledna 1923 dlužno považovati za smlouvu pachtovní. Vždyť žalobce přejímá podle jejího obsahu provoz kina na vlastní útraty a nebezpečí, dodává nutné přístroje a vnitřní zařízení na vlastní útraty a má nésti ze svého dávky a náklady s provozem spojené. Za využití licence má pak platiti určitý peníz, který dodatkem z 28. ledna 1923 byl určen pro I. rok paušálně na 4.000 Kč. Naproti tomu místní skupina (majitelka kina) nese toliko útraty stavby kabiny a obstarání licence s tím výslovným dodatkem, že dalších útrat a závazků nepřejímá. Z toho jasně vyplývá, že tu jde o pachtovní smlouvu a nikoliv, jak žalovaní tvrdí, o smlouvu služební se zvláštními modalitami ohledně žalobcovy odměny. Podle §u 9 (1) nař. ze dne 18. září 1912, čís. 191 ř. zák. provoz kinematografické licence nesmí býti propachtován. Proto smlouva ze dne 1. prosince 1922 přiči se zákonnému zákazu a je tudíž podle §u 879 obč. zák. nicotnou. Než první soud přes to, že považuje smlouvu rovněž za nicotnou, jest toho názoru, že žalobce svůj nárok na náhradu škody může opíratí o ustanovení §u 878 obč. zák., ježto pokládá za zjištěno, že žalovaní již před uzavřením smlouvy se žalobcem věděli, že propachtování provozu kina není dovoleno a že žalobce tehdy ještě nezletilý v důsledku své omluvitelné nezkušenosti nebyl si vědom rozdílu mezi pachtýřem a zástupcem (obchodvedoucím). Tomuto názoru nelze přisvědčiti. V tomto případě nejde o smlouvu neplatnou z důvodu §u 878 obč. zák. a proto též nelze použiti ustanovení téhož §u o náhradě škody smluvní straně, kterou utrpěla spoléhajíc na platnost smlouvy, neznala-li nebo znáti nemusila při uzavření smlouvy nemožnost plnění. Tato smlouva je nicotnou a jsou tudíž vyloučena ustanovení §u 878 obč. zák. Nařízení ze dne 18. září 1912, čís. 191 ř. zák. bylo řádně vyhlášeno a nabylo účinnosti dnem 1. ledna 1913 (§ 29 cit. nař.). Proto podle ustanovení §u 2 obč. zákona nemůže

se žádná strana omlouvati neznalostí zákazu podle §u 9 prvý odstavec cit. nař. Jde tu o pouhý právní omyl, jehož důsledky nese každá strana. Žalobce byl sice v době uzavření smlouvy ještě nezletilým. Avšak dle tvrzení žalobceva dal jeho otec nejen schválení ke smlouvě, nýbrž mu též zapůjčil potřebný kapitál ze svých úspor, takže smlouva nepříčila se ustanovení §u 152 obč. zák. Žalobce, stav se zletilým, setrval ve smluvním poměru a ani netvrdil, že proti smlouvě činil námitky, nehledíc ani k tomu, že žalobce, jak nepopřeno, je kinooperatérem (§ 11 cit. nař.), takže předpis §u 2 obč. zák. má nesporně plnou platnost i na straně žalobcově. Při tomto stavu věci je tedy zcela nerozhodno, zda některá ze smluvních stran, uzavírajíc smlouvu, věděla o její nicotnosti, či nikoliv. Žalobce uplatňuje náhradu škody, která mu vznikla v době od 25. března 1924 (den zrušení smlouvy) až do 1. prosince 1925 (kdy smlouva měla končit). Prvý soud zjišťuje, že žalovaní před uplynutím stanovené doby smlouvu zrušili a tím žalobci další provoz kina znemožnili. Než ze smlouvy nicotné nemůže žádná strana vyvozovati práva a závazky. Proto nelze mluvit o předčasném jednostranném zrušení smlouvy a znemožnění dalšího provozu kina, nehledíc ani k tomu, že žalovaná místní skupina, převzavši kino do vlastní režie, nemohla ponechat žalobce ani jako zástupce (obchodvedoucího) vzhledem k výnosu zemské správy politické v Opavě z 30. května 1924. Hledíc k nicotnosti smlouvy, mohl by žalobce požadovati na žalované straně jen vrácení toho, co obdržela na základě nicotné smlouvy. Podle obsahu žaloby bylo to jen pachtovné. Než právě v tomto směru byla žalobní prosba omezena. Ježto tedy ustanovení §u 878 obč. zák., jak shora dolíčeno, na případ nicotnosti smlouvy nelze vztahovati, padá tím zákonný podklad uplatňovaného nároku na náhradu škody.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

#### D ů v o d y:

Dovolací soud souhlasí s názorem odvolacího soudu, že pachtovní smlouva, o níž jde, jest ve smyslu §u 879 obč. zák. nicotnou, jelikož § 9 min. nař. ze dne 18. září 1912, čís. 191 ř. zák. o pořádání veřejných představení kinematografem stanoví, že provozování děje se zásadně osobně a že n e s m í se propachtovati. Proti tomu nelze namítnouti, že jako sankce na porušení této záповědi není výslovně stanovena nicotnost nebo neplatnost smlouvy, nýbrž po případě odnětí licence (§ 26 čís. 1 cit. nař.), neboť zakázána jest přímo smlouva, totiž pachtovní smlouva, jejíž předmětem jest provozování kinematografické licence, z čehož jest zřejmo, že smlouva podle tohoto nařízení n e m á p l a t i t i a je tedy nicotnou podle všeobecného zákazu §u 879 obč. zák., byť i tato sankce v nařízení nebyla zvlášť vyslovena. Veřejný řád takové smlouvy nepřipouští a jest postaráno i o to, by v případě, že by přece k takové smlouvě došlo, příslušným úřadem proti tomu bylo zakročeno, jak se i v tomto případě stalo. Záповězen není tedy toliko jistý způsob uzavření smlouvy, neb uzavření na jistém místě nebo za jistého času (sb. n. s. čís. 5054), nejde o nedostatek schválení pachtu živnostenským

úřadem, jenž by takové propachtování schváliti ani nesměl, nýbrž § 9 cit. nař. zakazuje propachtování provozování kinematografické licence na dobro a bez výjimky a nechce, by takové smlouvy, ať již skrytě nebo neskrytě, byly sjednávány, právě tak, jak na příklad zakázán jest podpacht jiných živností (§ 55 odst. (1) živ. řádu), a podpacht myslivosti na Moravě (§ 27 zákona ze dne 26. července 1912, čís. 4 z. z. mor. z roku 1914). Smlouvy ujednané proti takovým zákazům jsou podle §u 879 obč. zák. nicotny, a nicotnou jest proto i pachtovní smlouva, o niž jde. Splnění takové smlouvy nemůže býti soudně požadováno, a právě proto, že smlouva jest nicotnou, nemůže býti ani porušena, pokud se týče z jejího porušení nemůže býti odvozován nárok na náhradu škody (§ 1298 obč. zák.), jenž předpokládá smlouvu platnou a strany zavazující, a zbylo by nanejvýš žalovati na vydání toho, co na základě nicotné smlouvy, tedy bez právního důvodu, druhá strana obdržela, t. j. z důvodu obohacení (§ 1435 obč. zák.), jak správně uznal odvolací soud. Dovolací soud souhlasí s názorem odvolacího soudu, že na tento případ nelze použití ustanovení §u 878 obč. zák., že, kdo při sjednání smlouvy znal nemožnost plnění nebo ji znáti musil, nahradí druhé straně, neplatí-li o ní totéž, škodu, již utrpěla, důvěřujíc v platnost smlouvy, neboť nehledíc k tomu, že pojmy nemožnosti a nedovolenosti byly při novelisaci občanského zákoníka úmyslně rozlišovány, takže o oně pojednává § 878 obč. zák., o této pak § 879 obč. zák., a to proto, že při nemožnosti jde o předmět obligace, o plnění, kdežto při nedovolenosti záleží na důvodu smlouvy, na »cause illicite«, jak případně uvedeno v Code civ. čl. 1131 (srov. materialie k III. dílčí novele str. 259), má náhradní nárok podle §u 878 obč. zák. svůj základ ve smluvním zavinení jedné strany (culpa in contrahendo), které při právním jednání proti zákonné záповědi, nestihá-li zákaz jen stranu jednu, o čem v tomto případě podle toho, co shora uvedeno, řeči býti nemůže, jest na obou stranách, jelikož neznalost zákona podle §u 2 obč. zák. neomlouvá a z neznalosti zákazu nemůže nikdo těžiti. Žaloba jest proto nedůvodna, pokud opírá se o to, že žalovaný jest práv z veškeré škody, již žalobce utrpěl důvěřuje v platnost smlouvy. Než žalobce dále tvrdil, že žalovaný pachtovní smlouvu před úřadem tajili a žalobce toliko jako jednatele ohlásili, vyvozoval zavinění žalované strany i z tohoto »protiprávního jednání«, tedy mimo poměr smluvní, a poukazuje ještě v dovolání k tomu, že, kdyby žalovaný smlouvu úřadu byli předložili, úřad byl by sjednání jiné smlouvy ihned nařídil, ale přehlíží, že by mu to nebylo nic prospělo, jelikož byl tehdy nezletilým (§ 7 čís. 3 citovaného min. nař.) a nebyl ani válečným poškozencem (bod 10 podmínek biografické licence). Jelikož pak nebylo ani tvrzeno, že v tomto případě rozhodnutí politické správy bylo by došlo dříve, než žalobce zakoupil kinematografické zařízení, byl by výsledek toho býval jen ten, že žalobce licenci by nebyl provozoval ani tak dlouho, jak se vskutku stalo, a že jeho domnělá škoda by se tím byla jen zvětšila. Žalobce konečně vytýkal žalovaným i úmyslné uvedení v omyl, ale blíže ve směru tom v první stolici (§§ 482 druhý odstavec a 504 druhý odstavec c. ř. s.) se nevyslovil, a jest to vlastně jen závěr, odvozený z toho, co před tím bylo uvedeno, kde však

žalobce, pokud jde o smlouvu pachtovní, netvrdil, že žalovaní ho úmyslně obelstili. Že žalovaní před úřadem pravého stavu věci neuvedli, nestalo se proto, by žalobce utrpěl újmu na svém majetku (žalobce aspoň v první stolici nic takového netvrdil), nýbrž, by žalobce podle smlouvy, ovšem zakázané, provozovati mohl za jistou odměnu živnost biografickou. V dovolání ovšem mluví žalobce o úmyslném poškození, k tomu však nelze hleděti, poněvadž o úmyslné poškození žaloba nebyla opřena.

### Čís. 6132.

#### Pozemková reforma.

Hyperochu z přejímací ceny nelze vlastníku zabraného majetku přikazovati; jest pohledávkou vlastníka vůči státu, o jejímž splacení nerozhoduje soud, nýbrž Státní pozemkový úřad.

Učiněna-li mezi vlastníkem a Státním pozemkovým úřadem dohoda v ten smysl, že patronát zůstává u vlastníka jakožto držitele nepřevzaté části, jest Státní pozemkový úřad oprávněn žádati, by nárok církevních ústavů na uhražovací jistinu za patronátní břemena byl hrazen z hyperochy.

I hodnotu patronátních břemen dlužno ceniti podle cen v létech 1913—1915.

(Rozh. ze dne 22. června 1926, R I 347/26.)

Do usnesení prvního soudu, jímž byla rozvržena přejímací cena za zabraný majetek, stěžoval si Státní pozemkový úřad. **R e k u r s n í s o u d** zrušil napadené usnesení a uložil prvnímu soudu, by pokračoval v jednání o rozvrhu přejímací ceny a vydal nové rozvrhové usnesení.

**N e j v y š š í s o u d** k dovolacímu rekursu vlastníka změnil napadené usnesení v ten rozum, že a) se zamítá rekurs Státního pozemkového úřadu do usnesení prvního soudu, pokud se týkal přikázaných pohledávek v pořadí přednostním a knihovním, b) se mu vyhovuje potud, že se usnesení to, pokud jím v dalším pořadí neknihovním přikázána byla majiteli statku na částečnou úhradu dlužných daní a dávky z majetku a přírůstek na majetku zbývající částka 82.968 Kč 16 h, potvrzuje jen co do částky 57.1118 Kč 16 h a to s tou opravou, že tato částka tvoří pohledávku majitele statku vůči státu, naproti tomu co do zbytku 25.850 Kč, jakož i ve výroku toho znění, že: »Návrhu zástupce finanční prokuratury trvajících na přihlášce ohledně patronátních břemen obsažené v protokolu ze dne 4. května 1925 a žádajících, aby částka 25.850 Kč byla přikázána beze srážky z přejímací ceny a trvajících na tom, že patronáty vážnou na dále též na převzatých nemovitostech, se dává místo,« se zrušuje a soudu první stolice ukládá, aby doplně řádně řízení ohledně částky přejímací ceny 25.850 Kč 16 h jakož i o návrhu finanční prokuratury na přikázání patronátních břemen uhražovacím kapitálem v téže výši 25.850 Kč 16 h znova rozhodl.